

ÅRSRAPPORT 2016

Reinsflokk i Rondane Sør – 29.10.16 *Foto: Tom Hjemsæteren, Fylkesmannen i Hedmark*

LEDEREN HAR ORDET

I 2016 registrerer vi et fortsatt økende press på villreinen i Rondane og Sølknkletten. Nedgang i bestanden, fragmentering, økt menneskelig ferdsel, organiserte aktiviteter, klimaendringer, fritidsbebyggelse, sykdommer og rovdyr er noen av utfordringene villreinstammen utsettes for.

Villreinnemda vil støtte tiltak som bidrar til å forebygge, eller redusere unødig stress på villreinen i leveområdene.

Situasjonen og utfordringene tilsier at vi trenger en grundig overvåking av villreinstammen.

Villreinnemda ønsker et tettere samarbeid med øvrige aktører innen villreinforvaltningen.

Kunnskapsgrunnlaget om villreinen og bakgrunnen for verneformålet må styrkes og i større grad deles med de ulike aktørene i aktuelle områder. Signalisere viktigheten av oppdaterte og attraktive informasjonspunkt til besøkende ved innfallsportene i verneområdene. Oppfordre kommuner til å lage sti og løypeplaner, der dette mangler.

Oppstart av arbeid med avbøtende tiltak i fokusområder.

To bredt sammensatte grupper har i løpet av tre heldags seminarer jobbet med besøksstrategi for fokusområdet Høvringen - Peer Gynt - Spranget - Mysusæter. NINA har bidratt villreinfaglig, ferdselsfaglig og med ledelse av seminaret. Sluttdokumentet inneholder konkrete forslag på tiltak som i stor grad bygger på anbefalinger i FOU- rapporten. Om forvaltningsmyndighetene velger helt eller delvis å gå for anbefalingene vil dette kunne øke villreinens mulighet til å trekke nord-sør vest for Rondane massivet. Dokumentet gir også muligheter for økt verdiskapning og tilrettelegging for besøkende i randområdene. Villreinnemda vil følge opp det videre arbeidet i fokusområdene.

Leder av Villreinnemnda for Rondane og Sølknkletten

Jørund Båtstad

1. VILLREINEMNDA FOR RONDANE OG SØLNKLETEN

Villreinnemnda er en offentlig nemnd hvor medlemmer og varamedlemmer er oppnevnt av Miljødirektoratet, etter forslag fra hver kommune som har villreinareal. Villreinnemndenes hovedoppgaver er å:

- Være høringsinstans i saker som berører arealbruken i villreinens leveområde.
- Godkjenne bestandsplaner utarbeidet av rettighetshaverne i et villreinområde (villreirutvalgene).
- Godkjenne fellingskvoter for det enkelte år etter forslag fra rettighetshaverne
- Fordele midler til villreintiltak.
- Bidra til at kunnskapen om villreinens leveområder styrkes.

Nemndene har en fire-årig funksjonsperiode som følger kommunevalgperioden. Ny nemnd for Rondane og Sølknkletten ble konstituert i februar i 2016, med følgende medlemmer:

Kommune	Medlemmer	Varamedlemmer
Sel	Jørund Båtstad (leder)	Eldri Siem
Stor-Elvdal	Torstein Storaas (nestleder)	Turid Hoffstad
Alvdal	Janne Lunaas	Leif Langodden
Dovre	Arne Vadet	Gunn Jane Ulekeliv
Folldal	Elin Marie Kjøllestad Nyvoll	Bjørn Brendbakken
Hamar	Hilde Nyborg Fischer	Erling Alderslyst
Nord-Fron	Anne K. Tina Lyslo	Jan Roger Bøe Øien
Rendalen	Arne Hagestrøm	Silje Mogstad Finstad
Ringebu	Laila Bårdsløkken	Bjørn Moastuen
Ringsaker	Andreas Karlsen	Anne Mæhlum
Sør-Fron	Else Mari Bjørke	Hans Mathias Ulberg
Øyer	Bjørner Killi	Anne Magnhild Braastad Lie
Åmot	Ole Erik Hørstad	Sissel Frang Rustad

Nemnda har et arbeidsutvalg bestående leder, nestleder og nemndas medlem fra den kommunen saken gjelder.

Sekretærfunksjonen har i 2016 vært delt mellom Morten Liebe, iNasjonalparker (fram til 30.4.2016) og Marit Vorkinn, Fylkesmannen i Oppland (1.5.-31.12.2016).

2. NEMNDAS ARBEID I 2016

Nemnda har i 2016 hatt fire ordinære styremøter og 4 AU-møter. Nemnda har i alt hatt 36 saker til ordinær styre-/AU-behandling.

2.1 Arealforvaltning

Særlig i Rondane er det et betydelig og økende press på arealene, både i form av hyttebygging og ferdsel. De to siste årene har også antall søknader om arrangementer innenfor nasjonalt villreinområde økt. Det fremmes også en rekke søknader om tilretteleggingstiltak for friluftslivutøvelse som kan ha en ferdselsgenererende effekt. En ser at kommunene i regionalplanområdet for Rondane-Sølnkletten følger opp målsettingene i planen på svært ulike måter. Noen kommuner er tilbakeholdne med å åpne for hytteutbygging utover det som allerede ligger i godkjente planer, mens andre kommuner ikke tar villreinhensyn på samme måte. Nemnda har bl.a. uttalt seg i følgende saker:

- Kommuneplanens arealdel i Dovre kommune
- Kommuneplanens arealdel i Ringebu, 2. gangs høring
- Reguleringsplan Muenområdet: Sanering av parkeringsplasser (Ringebu kommune)
- NVE – plan for Radåe småkraftverk (Dovre kommune)
- Kommunedelplan anlegg og områder for kulturbygg, idrett og fysisk aktivitet, Folldal kommune
- Tilrettelegging av gang- og sykkelsti sør for Formokampen
- Etablering av landbruksvei klasse 5, Nord- og Sør-Fron
- Ny trasé for Femundløpet (gjennom Sølnkletten og Rondane sør)
- Preparering av skiløyper på Skogsætrin (Dovre kommune)
- Ultraløp på Rondanestien.

I tillegg har nemnda uttalt seg til en del enkeltsaker. Dette er saker som sett enkeltvis har liten betydning for villreinen, men der presedensvirkningen er stor.

Pga. stor pågang av høring av arealplaner har nemnda innført en siling av saker som behandles i nemnda. Saker med mindre betydning for villreinen behandles ikke i nemnda (om saken skal behandles avgjøres av leder og nestleder).

I samarbeid med Planrådet for villrein i Rondane-Sølnkletten sendte villreinnemnda i sommer et brev til kommuner, fjellstyret, Statskog Sør-Norge og Rondane-Dovre nasjonalparkstyre der det ble minnet om retningslinjene i regionalplanen som sier at større arrangementer o.l. skal legges til områder og tidspunkt der de kommer i minst mulig konflikt med villreinen. Det ble oppfordret til dialog med villreinmyndigheter så tidlig som mulig for å finne fram til gode løsninger for eventuell gjennomføring av slike arrangementer.

Villreinnemnda har i 2016 påklagd vedtak om dispensasjon for motorferdsel i Alvdal kommune. Fylkesmannen i Hedmark tok klagen til følge, ut fra at vilkårene for å gi tillatelse ikke var oppfylt.

Villreinnemnda har også etterlyst oppfølging av ulovlige byggesaker i nasjonalt villreinområde (Fampen) i Stor-Elvdal kommune. Svaret fra kommunene er at de pga. manglende ressurser ikke har prioritert dette i 2016, men vil forsøke å få det til i 2017.

Villreinnemnda er i tillegg kopimottaker av vedtak fra Rondane-Dovre nasjonalparkstyre. Mange vedtak gjelder saker som er i samsvar med verneforskriftene og der nemnda ikke er bedt om uttale. Disse vedtakene sjekkes av sekretæren i forhold til om vedtaket bør påklages. Dette har ikke vært aktuelt i 2016.

2.2 Bestandsforvaltning

Flerårige bestandsplaner og forslag til årlig avskyting utarbeides av de tre villreinutvalgene i nemndsområdet; Villreinutvalget for Rondane Nord, Rondane Sør Villreinutvalg og Sølnekletten Villreinområde. Både bestandsplaner og søknader om fellingstillatelse skal godkjennes av nemnda.

Nemnda godkjente i 2016 ny bestandsplan for Rondane for perioden 2016-2020. Målsettingen er å ha en total stammestørrelse på ca. 4.000 vinterdyr, derav 1.700 dyr i Rondane Nord og 2.300 i Rondane Sør. Stammens sammensetning bør være: Ca. 30 % bukk (1,5 år og eldre, herav halvparten 3 år og eldre), ca. 45 % simler (1,5 år og eldre) og ca. 25 % kalv. Planen setter separate mål/tiltak for flere av delområdene:

- Rondane sør, unntatt Finnsjøfjellet
- Rondane sør, Finnsjøfjellet
- Rondane nord, nord for Ula elv i Sel
- Rondane nord, sør for Ula elv i Sel

(Sølnekletten har en bestandsplan gjeldende for 2015-2018).

Utvalgene kontrollerer bestandsutviklingen ut fra tellinger, kvotefastsetting og fellingsstatistikk. I tre av delområdene i Rondane de siste årene er registrert en betydelig nedgang av dyr, uten at en kjenner årsaken til nedgangen. Utvandring som følge av ferdselspress/manglende beiteområder, sykdom, insektplager, økt kalvedødelighet ellers, rovdyr og mangelfulle tellinger har vært pekt på som mulige årsaksfaktorer. I alle de tre delområdene er nedgangen forsøkt motvirket gjennom reduserte jaktkvoter. Nord for Ula ble jakta avlyst i 2013 og kvotene var nær halvert i 2012 og 2014. Med dette lyktes en i å øke bestanden igjen omtrent til bestandsmålet. I Rondane sør (unntatt Finnsjøfjellet) er antall fellingstillatelser redusert fra ca. 1.000 i 2012 og 2013 til ca. 250 i 2016. Tross kvotereduksjon i 2014 og 2015 var ikke bestanden oppe på bestandsmålet ved minimumstillingene vinteren 2016, og kvoten ble derfor drastisk redusert for høsten 2016. I Vulufjell halverte fjellstyret antall kort fra 2015 til 2016. Forhåpentligvis vil vintertellingene i 2017 vise en økning i bestanden igjen i disse områdene. Svingninger i bestandene vil alltid forekomme. Dersom rein fortsetter å «forsvinne» i samme omfang fra disse områdene også framover, må det settes inn mer ressurser på å forsøke å forstå årsakssammenhengene bak de plutselige endringene.

Bestandsutvikling – antall vinterdyr i Rondane (- Finnsjøfjellet)

	Rondane sør (- Finnsjøfjellet)	Rondane nord		I ALT
		Nord for Ula	Vulufjell	
Bestandsmål	2.300	1.200	500	4.000
Vinterdyr i 2005	2.656	1.730		4.386
Vinterdyr i 2011	2.284	833	374	3.491
Vinterdyr i 2016	1.835	1.138	290	3.263

I Finnsjøfjellet er det en stabil stamme på ca. 100 dyr vinterstid. Sølnekletten har et bestandsmål på 800 vinterdyr. Mellom 2009 og 2016 har bestanden variert mellom 850 og 950 dyr. I 2016 var stammen på 850-900 vinterdyr.

Fellingsresultater 2016

Rondane Nord: 227 dyr felt av kvote på 464 (48,9%)

Rondane Sør: 134 dyr felt av kvote på 293 (45,7%)

Sølnekletten: 228 dyr felt av kvote på 625 (36,5%)

Rondane Nord: Felling fordelt på type dyr

	Voksen bukk	Voksen simle	Ungdyr	Kalv
2006-2015, gj.sn.	27.9%	32.0%	15.1%	25.0%
2016	28.1%	34.8%	12.8%	24.2%

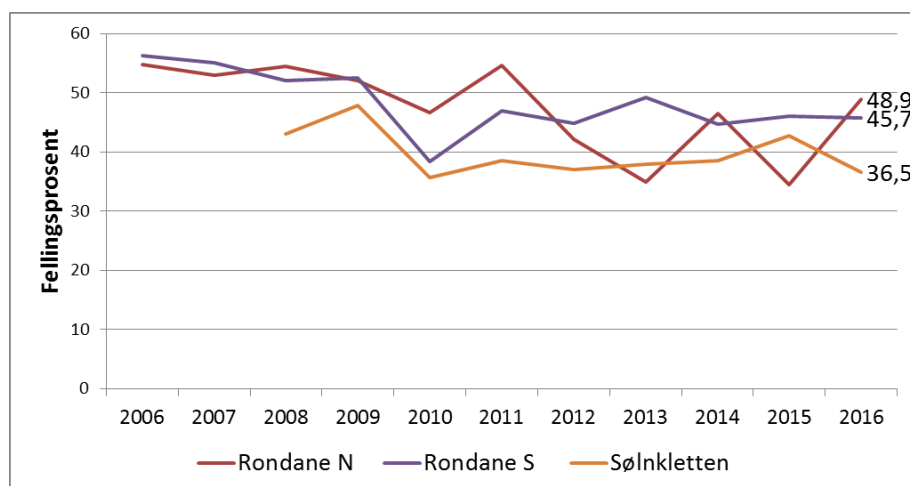
Rondane Sør: Felling fordelt på type dyr

	Voksen bukk	Voksen simle	Ungdyr	Kalv
2006-2015, gj.sn.	23.1%	33.8%	14.4%	28.6%
2016	22.4%	26.9%	14.9%	35.8%

Sølnekletten: Felling fordelt på type dyr

	Voksen bukk	Voksen simle	Ungdyr	Kalv
2008-2015, gj.sn.	32.2%	32.3%	12.0%	23.6%
2016	30.7%	32.5%	16.2%	20.6%

Fellingsresultatene svinger noe fra år til år (se figur under). I alle tre delområdene ligger de imidlertid noe lavere enn mellom 2005-2009. Fellingsprosenten ligger en del lavere i Sølnekletten enn i de to delområdene i Rondane. I bestandsplanen for Sølnekletten er det satt som mål å øke fellingsprosenten ved å se nærmere på samjakt-/overgangsavtaler og/eller sammenslåing av flere mindre jaktfelt. Utvalget jobber med dette kontinuerlig. Isolerte jaktfelt og ujevn fordeling av reinen innen området byr imidlertid på utfordringer.

2.3 Fordeling av tiltaksmidler

Tiltaksmidlene består av tilbakeførte fellingsavgiftsmidler for Rondane Sør, Rondane nord og Sølknletten for 2015, i alt kr. 183.768. Det kom inn 5 søknader, mot 4 søknader i 2015. Det ble i alt søkt om 420.333 kr.

Hoveddelen av tiltaksmidlene har tidligere vært gitt til bestandsforvaltning og overvåking, dvs. utvalgenes arbeid. Praksis har vært å fordele tiltaksmidlene mellom de tre områdene i forhold til det som er tilbakeført av fellingsavgiftsmidler. Det har også vært praksis å bevilge mindre beløp til tiltak som fremmer særlig barn og unges forståelse og kunnskap for villreinen sin bruk av fjellområdene. Denne praksisen ble videreført også i 2016. Tiltaksmidlene ble fordelt som følger:

Villreinutvalget for Rondane Sør	81.900 kr.
Sølknletten Villreinområde	60.000 kr.
Villreinutvalget for Rondane nord	32.500 kr.
Prosjekt <i>Registrering av villreinen sin områdebruk innan randsonene i Rondane</i>	3.350 kr.
Dombås skole	6.000 kr.
SUM	183.750 kr.

2.4 Deltakelse i prosjekter

Villreinemnda har i 2016 vært involvert i flere prosjekter innenfor villreinområdet. Tre prosjekter omfatter kunnskapsinnhenting, mens to prosjekter omfatter gjennomføring av tiltak. Dette er alle prosjekter som er viktige for forvaltningen av villreinen, og det er svært positivt at nemnda blir invitert til å delta i prosjektene, både i forhold til å kunne få gi innspill, og i forhold til kontakt med andre villreinaktører. Nemndas budsjettammer er imidlertid stramme, og en må derfor vurdere deltakelsen i prosjektene framover, når rammene for nemndas arbeid i 2017 er klare.

FOU-prosjekt Fampen

Som en oppfølging av Regional Plan for Rondane-Sølknletten ble det i 2015 igangsatt et prosjekt for å dokumentere villreinens arealbruk i Fampen-området i Stor-Elvdal kommune (området avgrenset av Imsdalen, Friisvegen, Atndalen og Østerdalen). Prosjektet vil sammenfatte kunnskap fra tidligere registreringer, publiserte og upubliserte. Det er i tillegg bli utført nye feltregistreringer gjennom to feltsesonger, med fokus på trekkregistreringer, flokk størrelser og flokkstruktur. Prosjektet har vært fullfinansiert fra Miljødirektoratet. Per Jordhøy, NINA, er engasjert til å skrive sluttrapporten fra prosjektet, og har frist for rapportering 31.1.17. Deler av studieområdet ble i regionalplanen avsatt som «Observasjonsområde». Etter at registreringene nå blir ferdige har meningen vært å vurdere statusen for området på nytt før en tar endelig stilling til områdets status i regionalplanen.

Villreinregistreringer Gråhø/Tjønnseterfjellet i Nord-Fron og i Veslefjellet/Kuva i Dovre

Dette er en videreføring av registreringer tidligere år, og supplerer det pågående FOU-prosjektet for Rondane med GPS-merka simler ved at en får oversikt over bukkene sin arealbruk.

Villreinnemnda bevilget 3.350 kr. av årets tiltaksmidler til prosjektet (jfr. sak 2016/22). Prosjektet oversendte i desember årsrapport (vedlagt). Hovedresultatene fra årets registreringer er:

- Gråhø/Tjønnseterfjellet: Hele området blir i større eller mindre grad brukt av rein, men det ser ut til at områdene lengst nord blir brukt i stadig mindre grad, mens områdene lengst sør ble mer brukt i 2016 enn tidligere år.
- Gråsidea/Kuva: Hele området blir i større eller mindre grad brukt av rein. Samla sett er det i hovedsak bukkflokker som oppholder seg i området Veslefjellet-Kuva fra april/mai til august. Fra midten av august registreres mest blandingsflokker.

Følgeprosjekt i Rondane villreinområde: Villrein, ferdsel og forvaltning 2016-2019

Som oppfølging av det store prosjektet NINA gjennomført i Rondane om villrein og ferdsel i 2009-2013, ble det nedsatt en arbeidsgruppe for å se på mulighetene for å videreføre deler av forskningsprosjektet. Dette resulterte i prosjektforslaget for «Følgeprosjekt i Rondane villreinområde: villrein, ferdsel og forvaltning», som er planlagt å gå fram tom. 2019. Det ble sendt ut finansieringssøknader til 22 aktører i 1. kvartal 2016. 12 aktører bevilget midler. Kun tre av 11 kommuner (Dovre, Folldal, Hamar) bevilget midler til prosjektet i 2016 (pr. 12.januar 2017). Hovedaktiviteter i 2016 har vært ferdselsregistreringer og formidling. Pga. dårlige forhold for merking ble GPS-merking av ny rein utsatt til 2017. Etablering av ei styringsgruppe vil skje i 1. kvartal 2017. Villreinnemnda er i prosjektforslaget satt opp med et årlig tilskudd på kr. 50.000. Nemnda bevilget dette beløpet i 2016, samt et forskudd for 2016 på 17.000.

Arbeidsgruppe for flytting av Gråhøgdbu

Flytting av Gråhøgdbu (Selvbetjeningshytte for DNT i Ringebu kommune) var blant tiltakene som ble foreslått i handlingsplanen for Fylkesdelplanen for Rondane allerede i 2000. Det har vært flere initiativ for å flytte hytta opp gjennom årene. Ei arbeidsgruppe har nå på nytt sett på tomtealternativer og omlegging av stinettet. På et møte i arbeidsgruppa i august var konklusjonen at det mest aktuelle alternativet var å flytte eksisterende DNT - hytte til Veslefjelltjønn, innerst på Venabygdsfjellet. DNT stilte ikke på møtet, men hadde i forkant av møtet satt en rekke vilkår for flyttingen. Arbeidsgruppa ble enige om å rette en formell henvendelse til styret i DNT Oslo og Omegn hvor arbeidsgruppas løsning for flytting av Gråhøgdbu blir beskrevet. Brevet ble underskrevet av de parter som er representert i arbeidsgruppa (Hedmark og Oppland fylkeskommuner, Fylkesmannen i Oppland, Villreinnemnda for Rondane og Sør-Innkletten, Rondane-Dovre nasjonalparkstyre, Ringebu fjellstyre, Ringebu og Sør-Fron fjellstyrer). DNT Oslo og Omegn ser det imidlertid som lite hensiktsmessig å behandle saken i styret før en konkret forhandlingsløsning foreligger. DNT Oslo og Omegn mener imidlertid at det ligger til rette for å flytte Gråhøgdbu dersom det finnes fram til en løsning på finansiering, trase for nye stier og utforming av «nye Gråhøgdbu» og har bedt om at det kalles inn til et nytt møte i arbeidsgruppa.

Besøksforvaltning for Rondane nasjonalpark

Som ledd i arbeidet med besøksforvaltning for Rondane nasjonalpark har Rondane-Dovre nasjonalparkstyre gjennomført en lokal prosess for å diskutere konkrete tiltak i fokusområdet Høvringen – Rondvassbu – Mysusetter. Det har vært gjennomført tre seminarer i 2016 der arbeidsgrupper har diskutert og prioritert ulike tiltak. I tillegg til villreinnemnda har reiselivet i området, Statskog, Sel fjellstyre, Villreintutvalget for Rondane Nord, SNO, Oppland fylkeskommunen og Fylkesmannen i Oppland har deltatt i arbeidet. Leder av villreinnemnda, Jørund Båtstad, har representert nemnda i arbeidet. Det er kommet en foreløpig oppsummeringsrapport fra de tre

seminarene. Oppsummeringen fra gruppearbeidene vil bli presentert for Rondane-Dovre nasjonalparkstyre så snart som mulig etter ferdigstilling. Nasjonalparkforvalterne vil deretter komme med sine tilrådninger til videre fremgang i fokusområdet og til slutt vil nasjonalparkstyret gjøre vedtak om det skal settes i gang videre planlegging av noen av de konkrete tiltakene.

2.5 Regnskap

Villreinnemnda har hatt 500.000 kr. til drift for 2017. Fylkesmannen i Oppland har økonomiforvaltningen for nemnda (utbetalinger, regnskap), men har fram til nå ikke krevd godtgjørelse for dette.

Utgifter fra forrige nemnd, belastet 2017	53.000 kr.
Møter i nemnda (møtegodtgjørelse, reiser, møterom og servering)	233.360 kr.
Deltakelse i prosjekter og befaringer, nemndsmedlemmer	14.000 kr.
Sekretær, 1.1-30.4.	94.640 kr.
Sekretær, 1.5-31.12.*	92.000 kr.
Diverse (Innkjøp «Villreinen», medlemskontingent Villreinerådet, porto, gaver mm.)	13.000 kr.
SUM	500.000 kr.

*Restbeløp på budsjettet etter kostnadsdekning av andre poster.